

DALALAB

Lärprojekt: Planera för hållbarhet och utvecklingskraft

Träff 3, 29 november 2023: Hållbar utveckling i ett rumsligt perspektiv och planeringsstrategins roll för en stärkt översiktsplanering

Syfte

Syftet med DalaLab är att...

- stärka samhandling,
- öka lärandet om drivkrafter och metoder, och
- underlätta gemensamma initiativ

... för att främja en hållbar regional utveckling i enlighet med Dalastrategin 2030 och Agenda 2030.

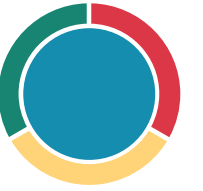

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling

Det här gäller i DalaLab

- Vi tar tillsammans ansvar för lärprocessen.
  - Värdesätt olikhet och andras perspektiv.
  - Var generös!
  - Ha respekt för varandra och det du får höra i gruppen.
-

**Vi lär av varandra och det blir vad vi
tillsammans gör det till!**

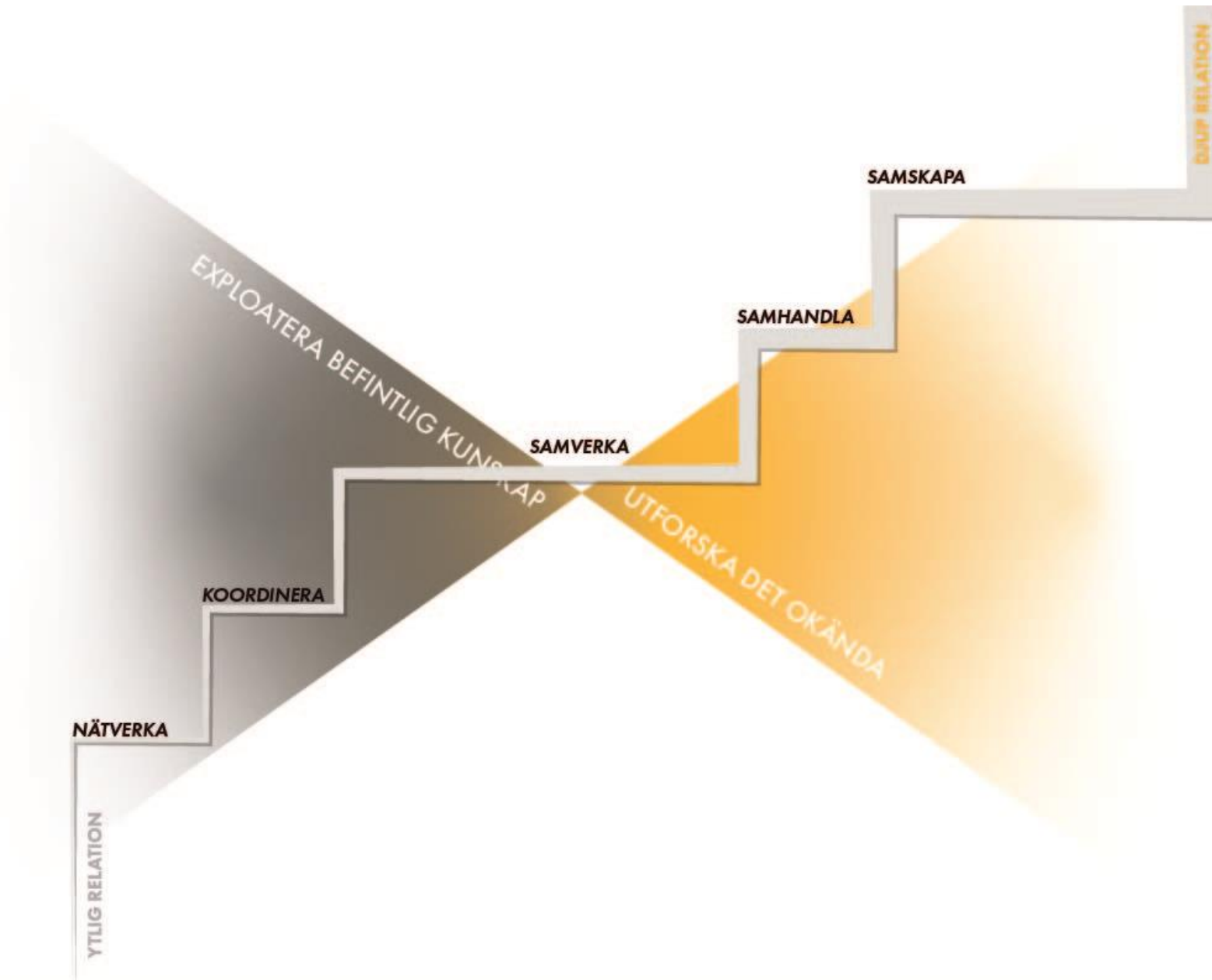
DalaLab - forum för ett hållbart Dalarna - Region Dalarna

Upplägg för dagen

09.30-10.00	Fika
10.00-10.20	Introduktion och incheckning
10.20-10.50	Luleå kommun
10.50-10.55	Paus
10.55-11.50	Kontinuerlig process - organisering och politisk förankring – gruppövning
11.50-12.40	Lunch
12:40-13:00	Smedjebackens kommun
13:00-13:30	Planeringsstrategi – gruppövning
13:30-14:00	Etableringar – rapportsummering och gruppövning
14:00-14:15	Paus
14:15-14:30	Omvärldsspaning – nationell fysisk planering, klimatanpassning och SKR:s trendrapport
14.30-15:00	Om nästa träff, avrundning och utvärdering
15:00	Slut

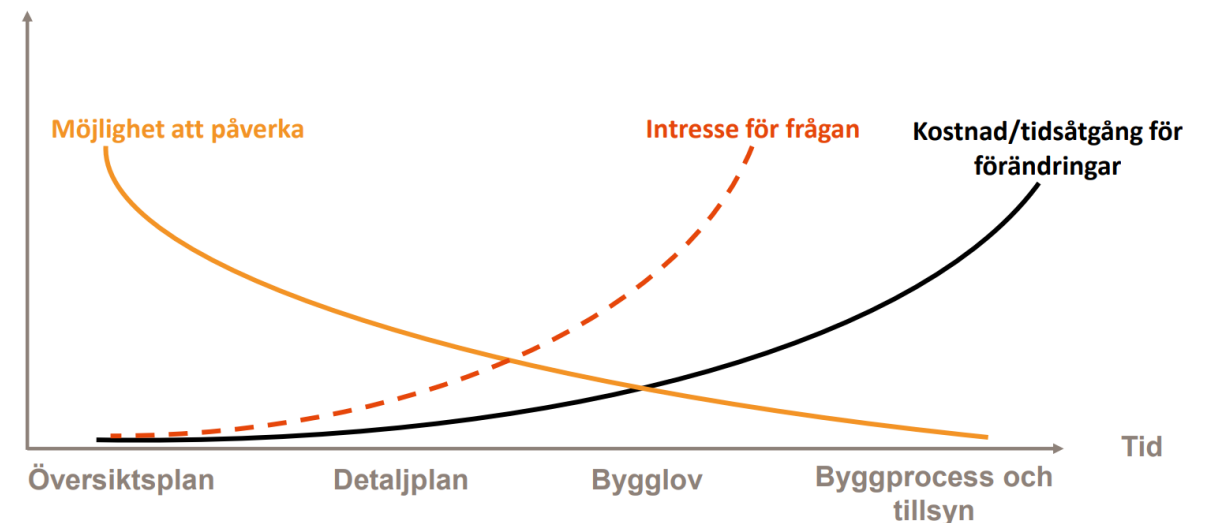
Svaren och kurvan alla bör känna till

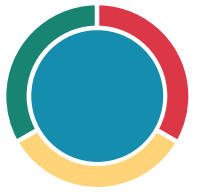
Vad ska vi ha den översiktliga planeringen till?

- Strategiska vägval som effektiviserar den efterföljande processen
- Handlingsberedskap genom kunskapsuppbyggnad, politisk förankring, samverkan och dialog
- Visa inriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön

Påverkanskurvan

Dessutom nya förutsättningar för den översiktliga planeringen

Ökat fokus på strategiska frågor kopplat till mark- och vattenanvändning i hela landet

Ökade förväntningar från omvärlden på kommunernas översiktsplaner

Ökade krav på den översiktliga planeringen

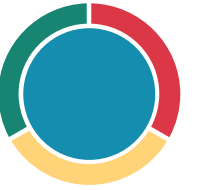

Digitalisering

Styrkan sitter ofta i kartan!

Vad är grejen med Planeringsstrategi?

Ett verktyg för att strukturera arbetet!

Syfte

Främja en kontinuerlig översiktsplanering för att hålla översiktsplanen aktuell

Innehåll

- Beskrivning av ändrade planeringsförutsättningar.
- Kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering
- Översiktsplanens aktualitet i förhållande till innehållskraven

Planeringsstrategin bidrar till en översiktsplanering som bedrivs kontinuerligt och på så vis kan förändrade förutsättningar fångas.

Översiktsplaneringen ges därmed en större politisk betydelse.

Gruppövning

- en mer kontinuerlig process med större politisk betydelse

Hur kan ni organisera er för att bedriva en mer kontinuerlig process som lyckas fånga upp förändringar och ges en större politiskt betydelse?

Översiktsplanerprocessen funktion kräver legitimitet, vilket kan skaffas genom synliggörande av nyttor. Hur skapas intresset och förståelsen för nyttor hos beslutsfattare? Vilka argument kan föras fram? Konkreta exempel i din kommun som politiken har intresse för? Hur kan översiktsplanering fungera som argument?

Hur kan en utvecklad och mer kontinuerlig översiktsplaneprocess hantera någon av följande trender och hur kan det användas som argument för att skapa intresse och förståelse hos politiken?

- Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor
- Demografiska utvecklingen utmanar
- Ökad efterfrågan på kritiska resurser
- Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringen

Vad kan du göra inom en nära framtid i ditt arbete för att främja en mer kontinuerlig process? Vilka hinder finns?

Gruppövning

- planeringsstrategi

- Hur nyttjas planeringsstrategin som ett verktyg för att strukturera arbetet?
- Hur har ni hanterat innehållskravet kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering?

Karlstads
universitet

Att jobba för större etableringar

WSP för TVV, hösten 2023

Länk till rapporten

[Att jobba för större etableringar - Tillväxtverket \(tillvaxtverket.se\)](https://tillvaxtverket.se)

Hur går större företagsetableringar till och vilka krav ställer det på platsen?

Vilka roller har samhällets aktörer – kommuner, regioner, myndigheter och andra i etableringsprocessen?

Hur kan dessa arbeta strategiskt och proaktivt för att en plats faktiskt ska bli aktuell för etableringar?

Tre trender

- 1 Grön omställning i industri och transporter.
- 2 Resilienta och hållbara värdekedjor.
- 3 Re-shoring samt ändrade förutsättningar i handel, logistik och data.

Fallstudier

7 st etableringar

Göteborg (Northvolt grön omställning)

Ånge (RES Renewables, grön omst)

Östersund (Synsam, re-shoring)

Värnamo (Ewes, re-shoring)

Eskilstuna (Sportamore, Data/logistik)

Sörml/Västm (Amazon Data/logistik)

Gävle/Sandviken (Microsoft Data/logistik)

Förutsättningar och utfall

- Flera fall där kommunen hakar på
- Ibland medveten satsning från kommun/region
- Vissa tar höga risker
- Behovet av arbetskraft skiljer sig mycket
- Regionens roll viktig för att göra mindre kommuner redo
- Administration, gränser och juridik måste kommuniceras enkelt
- ÖP en viktig roll för att göra platser "redo"

Reflektion utifrån fallstudierna

- Mycket fokus på att få etableringarna
- Mindre på konsekvenser och risker
- Större problem som ej uppmärksammas (etableringar som ej blir av eller ej ger arbetstillfällen)
- Bra att ÖP och de egna behoven uppmärksammas!

Sammanfattning TVV råd till kommuner och regioner:

1. Håll koll på omvärldsutvecklingen och förstå att en investering är ett unikt ögonblick för företaget
2. Analyser är viktiga för att förstå de egna förutsättningarna
3. Jobba långsiktig och strategiskt med att stärka kommunens attraktionskraft för vissa investeringar, till exempel genom att stärka den strategiska samhällsplaneringen
4. Synlighet behöver ibland skapas i samverkan med andra
5. Investera för att minska osäkerhet – men efter de egna förutsättningarna
6. Skapa en organisatorisk beredskap för att hantera förfrågningar och stödja etableringsprocessen
7. Ibland är etableringen så stor att hela samhället kan behöva ställa om
8. Vårda varje vunnen investering

Johanna Tangnäs

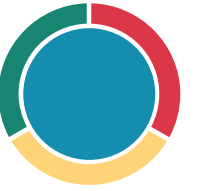
Doktorand

Statsvetenskap

johanna.tangnas@kau.se

Gruppövning

– etableringar, kopplingar andra dokument

- Vilken roll, mandat och rådighet har en översiktsplanerare/översiktsplaneprocess i detta?
- Vilka strategier det skulle behöva finnas än stärkt koppling till för att göra översiktsplanen mer använd?

Klimatanpassning i översiktsplanering

- [Klimatrisker i översiktsplanering - PBL kunskapsbanken – Boverket](#)

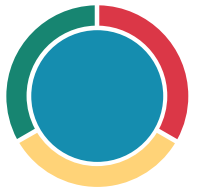
Kommunexempel

- Strategisk klimatanpassning – exempel från Hallands län
- Lerums kommun möter utmaningar längs Säveån
- Malmö stad ska bevaras och utvecklas som kuststad
- Översvämningsrisker är här och nu i Halmstad
- [Robusthetshöjande åtgärder i ett förändrat klimat – inspirerande exempel från befintlig miljö | Offentliga fastigheter | SKR](#)

Ta del av 15 min lång film

Checklista för begränsad klimatpåverkan i fysisk planering

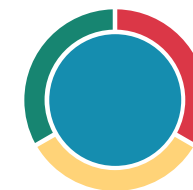
- [checklista-for-begransad-klimatpaverkan-slutlig.pdf \(energimyndigheten.se\)](https://energimyndigheten.se/checklista-for-begransad-klimatpaverkan-slutlig.pdf)

Omvärldsanalys

10 trender som påverkar det kommunala och regionala uppdraget

Spänningsfält

Globalisering, värderingar och demografi, teknikutveckling, grön omställning

Trender

- Invånare med alltmer ojämlika livsvillkor
- Demografiska utvecklingen utmanar
- Ökad efterfrågan på kritiska resurser
- Omfattande resurser krävs för att hantera klimatförändringen
- AI förändrar arbetslivet
- Demokratin utmanas
- Samhällskontrakt under omförhandling
- Fler vägar till kunskap
- "Tyckonomin" breder ut sig
- Autonoma system med eller utan människa

Ta del av 6 min lång film

[Omvärldsanalys – 10 trender | SKR](#)

Metodstöd för workshop

-exempelbilder

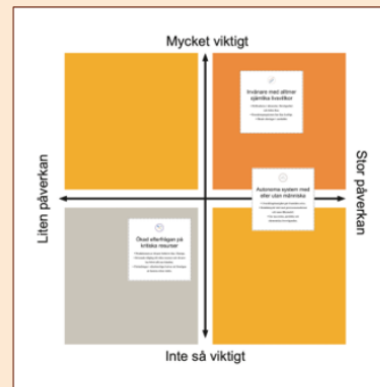

Värdera trenderna

Hur viktig är trenden och hur stor påverkan har trenden på vår organisation?

- Prioritera och placera trendkorten i matrisen

Tänk på att skalorna är relativa och alla trender bör inte hamna i samma ruta!

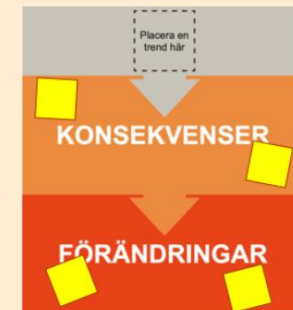

Konsekvenser och åtgärder

Placera den viktigaste trenden i rutan och samtala i grupperna om:

- Vilka konsekvenser har trenden för oss?
- Vad behöver vi göra för att hantera konsekvenserna?
  - Vad behöver vi göra annorlunda?
  - Vad behöver vi sluta göra?
  - Vad behöver vi börja göra?

Skriv på post-it lappar

Stort tack för idag!

Hör gärna av dig om du har funderingar eller idéer på innehåll till kommande träff!

linda.sjogren@regiondalarna.se

Följ gärna
[Nyhetsbrev regional
utvecklingsförvaltning - Region
Dalarna](#)

Ta även gärna del av SKR:s
nyhetsbrev och periodiska utskick

